

BRIL - GESICHT VOOR
DE VERBLINDE EYGHEN...

1638

BRIL-GESICHT
Dooz de verblinde eyghen
baetsuchtige Handelaers op
BRASIL.

By Forme van Advijs dooz een Lief-hebber van t
Vaderlandt geschreven aen synen Vriendt.



G E D R Y C K T

Na de Geboorte ons Heeren en Salvghmakers Jesu Christi
Op het Jaer/ 1638.



Hoe-wel ick mijn selven bande saecken bande West-Indische Compangie/so veel doendelijckē is / Al houde / aensiende met patientie/ ende met verwonderinghe / hoe de selve Comedie noch sal af-loopen/ Soo en kan ick nochtans niet laten / **D. E.** als een Liefhebber van't lieve Patria , daer van de Compangie geecklepne steunsel is/ vant gene nuy ter oozen komt een weynig mede te deelen / ter goeder trouwen in oprechte eenboudicheyde/ nochtans also/ dat ick een Mensche zijnde/ oock mijs ghebzecken hebbe / ende daer door te lichter soude kunnen dwalen. Van dit waer mijn wenschen / dat inde advijsen bande Compangie principael/ aen-gaende de saecken van Brasil/ alle consulten soo mochten gestelt zijn / dat niemant booz eerst op hem selven/ ende ten tweedē op de Compangie sach/ maer dat die gene die daerinne te seggen hebben/ eerst op het boozdeel bande Compangie / ende daer na soo't haer geoozloft ware/ oock neffens andere/ booz haer selven mochten sozgen. Wat sal ick segghen? ick houde het daer booz/ dat het de Compangie ende de Participanten/ meerder kosten sal ende alreede gekost heeft de Handelingē aē de Compangie te brengen / die haer na den Octrope toe-komt / ten besten bande Participanten mettet koopen ende vyz stellen van den binnenlantschen handel in Brasil / van het haer ghekost heeft / het selve Lant vanden Coningh van Spangien te winnen / oozsaecke dat de Compangie in't winnen van't Lant eenparigh / ende als eenen Man stonden tegen haren Wyant van buyten / daer sy nu van binnen on-eenigh zijnde den eenen den anderen verhinderet / ende die het recht meypen / van den anderen die syn eyghen baec soecht op't uytterste sonder hope van accommodaste/wozt teghengestaen :

gestaen: En liebe / wie zijn doch die gene die den open handel so seer drijven? zint niet alle ofte meest Handelaers hier vant Land / die onder de Compangie niet ghesaeyt hebben / maer vele doock publicque vbanden vande Compangie zijn / maer nu daer avance te doen is / boeghen hun by de andere loszte / om de Compangie het hare af te mayen / op datse den Coning van Spangien wederom en aen sijn Brazil mochten brengen / so zijnder nevens die selve oock een graste menigte van binnen / die de Compangie haer voordeel behooren te soecken / die hare eyghen Cassen geholt hebben / vpt de profijten die de Compangie ende de Participanten toe quamen / de eene ende de andere ende verscheyden personen overstemmen / induceren ende misleypden vele andere die het niet diep genoegh ofte niet een ander oogemerck insien. Die questie is niet so seer over den open handel ten principalen / als wel over het verkeert gebruik van dien; Want by aldien de recognitien die de Compangie trecht waren ingheest alleen by die gene / die het recht ende inkomsten bewaren (geen eygen particuliere intrest daer in hadden bevozderd / ende oock wel treffelicken gegoudeert) ende dat als dan de selve profijten ende recognitien eenigzints konden Egalieren de lasten vande Oorloge ende defentie der selver Landen / datter oock wat mochte over schieten vooz de pattenliche Participanten (daer onder vele niet handelende Weduwen ende Weesen zijn) ick soude eenighe redenen kunnen vinden den open Handel toe te staen / maer dewijle de selve recognitien / ende beneficien zijn gestelt / mede met abvys ende na alle apparentie van t meerendeel der eygen Handelaers / ende dat noch te inpertinenter is / dooz die gene die volgens haren Eedt het recht der Participanten behooren te bewaren / daarom gedoleert hebben als noch te hooge gestelt / ende dat in sulcken tijt / als de Compangie over de dertich Connen Gouts Jaerlijcks moeste hebben / de selve recognitien ter nauwer noot het vierendeel kosten vpt brengen / sulcks datse Jaerlijcks over de twintich Connen Gouts daer soude moeten by legghen / het welcke de apparente ruyne vande Compangie

Compangie moſte veroorſaecten/ alſo de Compangie door den langdurige ende moetwilligen tegenſtand vande Portugeſen alreede uytgemergelt was / die geen middel hadden by haer ſelven / maer nu voortaan uyt de Negonie die God de Heere de Compangie hadde geopent moſten werden ghebonden/ het welcke beyde partijen inde Compangie wel verſtonden/ den eenen willende het ſelve binden uyt de eerſte ende apparente profijten van die Supkeren / die door den langhen tijt by de Portugeſen waren verſamelt ende ghereet lagen/ die in ſeer kleynen ende leegen prijs waren ghekomen / daer en teghen alle behoeften ſeer extrem durt/ ſulcks dat de Compangie in die tijt naer't veroveren van Pariba, hier voor twee Tonnen Goudes inkoops in Supkeren hadde binnen s' Jaers konnen bekomen over de twaelf tonnen goudes/ het welcke haer Rybben wat soude geſtijft hebben/ dan dese heplſame ſalve heeft sy naer haer langdurige ſteekte niet mogen gemeten / ende is andere / ende vzeemde/ ja hare vbandenten deele geworden / gelijck tot noch toe gevolght / ende voor hare H. M. gebleken heeft / maer ten meekendeele ghekomen in handen van die gene / die in/ aen/ ende ontrent het bewint ſaten/ voor gebede dat ſonder den openhandel de Compangie gerupneert was/ alſo het ſelve den eenigen middel was / ſoo sy ſeyden / om het Lant te Cultiveren ende te populieren/ laet nu eens de Compangie alleene vachten ende vortloghen/ om het Lant vorder te ſupveren ende te conquetteren/ ſouden die dese profijten niet ghepaſt hebben / om hare ſaecte te beter uyt te voeren? Neen / neen/ neen/ de popula-teurs van Brazilien moſten dese ende de volgende profijten hebben / ende de goede Compangie met hare recognitien te vreden zijn/ welke recognitien het vierde part niet bedroegen van t gene sy moſten hebben. Wat popula-teurs? namentlijck / kale Factoors/ ende haers gelijcken / in kleynen getale uytghelonden van haer rijke ende machtige/ ende kenniſſe van alle ſaken hebbende/ Weeters/ die haer ſelven in korten tijt ſo verrijckt hebben / datſe baender-Heeren gelijck zijn geworden / Ingenien koopende als

oft Dupbekooten waren / wat moete dan de Heesters van desen
 Hopwagen ghekrege hebben / als men dit leyt / dan antwoorde
 men ons / dat is verby / 'tis te laet daer van te spreken. Van of
 sulcks te laet is / geve ick u E. te bedencken / ick bekenne / indien
 hun maer als een spodium ofte buyt halen waer gheweest / daer
 mede de buythaelders als vooz eene reyse waren t'huys gekome /
 het ware dan maer so vele schade. Van de Ruys is daer mede in
 de Pels geset / ende de Verckens loopen int Koozn / die het goede
 Koozn op eten / gevende den Lantman tot betalinge synen vyftē
 Dreck / om vooz syn verlies vant koozn syn Lant weder daer mede
 te mesten. Ende gelijk nu de Ho: Ho: Heeren Staten Generael /
 door hare verscheyden Resolutien verboden hebben / de selve
 Swijnen vpt des Lantmans Koozn te drijven / so schreuwende
 selve Swijnen met hare ghemeteresseerde Heesters als magere
 Verckens / teghens de verscheyde Resolutie van hare Ho: Ho:
 inducerende op hare Wijs / Hooghe ende Kege Persoonen hiet
 ende daer te Lande / ende also die soozte van Lieden in Brasill de
 meeste ende machtyghste te zyn / die de meeste goederen in handen
 hebben / drepgende de Compangie / dat sy haer sullen vtdruppen
 alwaert dat sy t'elckemael om negen schellingen en een half sou-
 den geben / dat de Compangie op chien schellingen stelt : O arme
 Compangie / die gebzabeert wort vā die gene die sy selfs opgebode-
 det heeft / op dat de Compangie aen gern verkoop soude komien /
 'tis nu sulcks / D. E. ende andere / sout my konnen antwoorden /
 dat de Heer van Ceulen vpt Brasill schrijft aende Regenthiende /
 dat de Compangie sonder middelen het selve niet kan vtdoeren /
 hy schrijft seer wel / hy wiste hoe de Casse ende Compangie door
 syn E. vertreck was gheselt / dan dit wilt syn E. niet / dat naer
 dat de Resolutien vande Heeren Staten Generael waren vpt-
 ghekomen / de Handelinghe vooz de Participanten te behouden /
 datter een derdendeel Capitael is verhooght makende boven de
 vijf-en-twintich Tonnen Gours / welke somme so die wel aen-
 ghelept wort vooz de Participanten / niet een wepnigh credits
 daer

daer by te gebuycken / sy alle zwaaricheyt / met Gods hulpe / kan te boven kómen / dat sonder malitie moeste geschieden / dat ick niet en hope / ende dat God de Heere , ende de Heere Staten Generael genadigh willen verhoeden / of datmen de selve resolutien wederom soude veranderen / doende de wille der eppen-batighe Negotianten / prefererende de Hupplinghen ende Factoors / booz de Participanten / estimerende het mest vande Werckens meerder als het Koozn / daer sy mede gemest worden / so soude de laetste dwalinge erger zijn dan de eerste / ten is niet vzeemt / ten kan oock niet missen / soo langhe dese Facteurs populatie duyr / ende dat die den pup niet en worden gebzoken / of sulcke Liedekens ende Coonen sullen noch al meer uyt Basil overkómen : Van ick hope ende vertrouwe God , dat wy in ses Maenden / indien de Cameren haer debitoir doen mette penningen die sy hebben bekomen / sendende aen d'eene zijde alle noodigé behoeften booz ons volck / op dat sy die upter handen vande Lombaerts populateurs niet en behoeven te kóopen / ende aen d'ander zijde suffisante Cargeloenen om Ketouren van supckeren daer booz te bekómen / wel andere tijdinge sullen hoorzen / principael alsoo d'adbysen van Basil van een gantsch schoon Gewas van supckeren / so booz handen was / ende Gods te vóoren Jaerlijcks sal toenemen / te meer / dewijl de Supcker Landen dooz de langdurige Oorzoge stil gelegen hebben ende geruuet / nu te meerder sullen uytgeven / etc.

F I N I S.

BRASILIANA DIGITAL

ORIENTAÇÕES PARA O USO

Esta é uma cópia digital de um documento (ou parte dele) que pertence a um dos acervos que participam do projeto BRASILIANA USP. Trata-se de uma referência, a mais fiel possível, a um documento original. Neste sentido, procuramos manter a integridade e a autenticidade da fonte, não realizando alterações no ambiente digital - com exceção de ajustes de cor, contraste e definição.

1. Você apenas deve utilizar esta obra para fins não comerciais. Os livros, textos e imagens que publicamos na Brasiliiana Digital são todos de domínio público, no entanto, é proibido o uso comercial das nossas imagens.

2. Atribuição. Quando utilizar este documento em outro contexto, você deve dar crédito ao autor (ou autores), à Brasiliiana Digital e ao acervo original, da forma como aparece na ficha catalográfica (metadados) do repositório digital. Pedimos que você não republique este conteúdo na rede mundial de computadores (internet) sem a nossa expressa autorização.

3. Direitos do autor. No Brasil, os direitos do autor são regulados pela Lei n.º 9.610, de 19 de Fevereiro de 1998. Os direitos do autor estão também respaldados na Convenção de Berna, de 1971. Sabemos das dificuldades existentes para a verificação se um obra realmente encontra-se em domínio público. Neste sentido, se você acreditar que algum documento publicado na Brasiliiana Digital esteja violando direitos autorais de tradução, versão, exibição, reprodução ou quaisquer outros, solicitamos que nos informe imediatamente (brasiliiana@usp.br).